

ACC. N:R. M.10789:1-7

Landskap: Småland Upptecknat av: Ingvar Jonsson
Härad: Allbo Adress: Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av: Fru Ida Pettersson
Uppteckningsår: 1948 Född år 1881 i Vislanda

Innehåller uppteckningar från Vislanda socken:
Hemmets prydnade, sidorna 1 -- 3. *Luv F 49.*
Julafton, sidorna 4--7.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hemmets prydande.

Fru Pettersson, som är född i Duveryd i Vislanda år 1881, berättar här om hur hemmet pryddes under hennes barnoms och uppväxt tid. Fadern var hemmansägare.

1. Midsommarafton skulle man alltid löva inne i stugrummet. Det skulle helst var bokelöv eller ekelöv, och det satte man i den öppna spisen, samt vid sofforna och sängarna, var man kunde sätta fast det.

2. Julafton brukade man beströ golvet med finhackat granris, först jag minns. Det skulle ligga till tredjedagen, då man sopade ut det. Golvet skurades kanppast utan till jul och midsommar. Det är ungefär femtio år sedan vi började ha mattor på golvet. De första mattorna jag minns voro halmmattor. Man spann grovt lingarn till varp och sedan tog man råghalm till öv. Sedan började man att öva med trasar i stället. Först hade man endast några stumpar vid dörrarna. Sedan började man mer och mer, men det var endast, när man städat undan till högtiderna, man lade på dem.

3. I stugrummet hade vi tapeter så länge jag minns tillbaka. De voro storblommiga och av tjockt papper. I köket

och förstugan hade vi dock inga tapeter, förrän vi skulle göra begravning för trettiosju år sedan, då tapetserade vi där. Några bonader på väggarna hade vi inte, men till jul satte vi upp julbrev. Det var fyrkantiga ark med tryckta bilder på. Det var olika motiv både religiösa och andra. Sådana brukade det vara någon, som gick och sålde till jul. Tavlör med Frälsarens bild och andra bibliska bilder hade vi på väggarna, redan när jag börjar att minnas. Luthers porträtt hade vi också. Det var de som gick och sålde sådana också.

4. Duk på bordet eller skåpen hade man inte i vardagslag förr. Det var nästan ~~XXXXXX~~ endast till jul och när det skulle komma främmande man lade på sådana. Några prydnader hade man inte vare sig på skåp eller bord, när jag växte upp, och inte heller hade man någon särskild prydnad vid olika högtider.

5. I stugrummet och kammaren var öppna spisar, men de utbyttes senare mot förspisar. Dessa ha dörrar att stänga för eldstaden. Mitt på framsidan är en nisch. Spisarna vitades med krita.

6. Först jag minns hade vi små blecklampor att lysa oss

ACC. N:R M. 10.789:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

med. De hade inget glas över lågan, men sedan omkring 1900 fingo vi lampor med oljehus av glas, brännare med skruvbar veke och glas över lågan. Senare hade vi en stor lampa med en hög fot och porslinskupa över.

7. Ja, på sommaren brukade man sätta in ängsblommor i vasar. Krukblommor började vi ha först senare. Det var myrten och pelargonier man hade då. Sticklingarna anser man fortfarande växer bättre, om ^{man} tar dem utan att säga något. Framför allt får man inte tacka för någon stickling, för då kan hända att den inte växer.

8. Förr hade vi en stor lång drällduk, som skulle hängas upp i taket julaftonsmorgon och sedan hänga där hela julen. Den kallades juladuken.

3.

Julafton.

berättar här hur julafton;
Fru Pettersson ~~KXXXXIEN~~ firades i hennes hem i Duve-
ryd i Vislanda under hennes barndom.

Julaftons morgon skulle man upp så tidigt, att man hann
fästa upp juladuken i taket innan dager. Ved skulle man
bära in så att den räckte minst till tredjedagen. På för-
middagen skulle man bära av logen, dvs man skulle ha tröskat
av till jul, och på julaftons för middag, skulle man kasta
och bära in den sista säden från logen. Klockan tolv skulle
allt arbete ute vara avslutat på julafton.

Tulstänger hade vi inga här.

Fågelkärven kallades "julanecken". Den skulle sättas
upp före klockan tolv på julaftons middag. Det brukade man
sätta ut två i var sitt träd. Några ceremonier med dem var
det inte.

Dopp i grytan hade man vid tolv när alla sysslor voro
undångjorda. Då skars det upp en stor hög bröd på bordet.
Sedan doppade man i sovelspadet i grytan, som stod på spisen.
Det kallades endast dopp i grytan.

På julaftonskväll skulle korna ha ärthalmen, som man
sparat ända till dess.

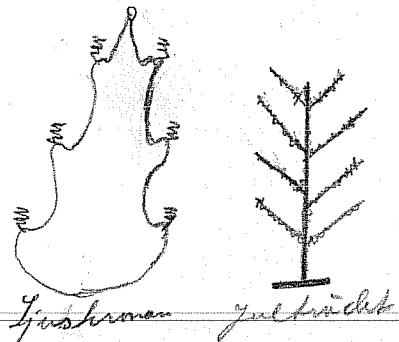
Sedan man doppat i grytan tvättade sig alla ordentligt,

och togo på sig rena kläder:

På golvet strödde man finhackat granris på julaftons morgon, och det skulle sedan ligga till tredjedag jul. På väggarna hängde man upp julbrev, som man köpte några varje år av gårdfarihandlande. I taket fästeman upp en stor lång drällduk, juladuken. I hörnen på jula duken hängdes äpplen. I taket hängdes vidare upp en ljuskrona, som var gjord av trä och med hållare av ståltråd.

I den var plats för sex ljus.

På bordet hade man ett julträ, vilket var gjort så, att pinnar borrhats in i en stam, som figuren visar. Som fot hade man en rund trilla. Både "grenarna" och stammen voro klädda med färgat papper som man hade klöppt till frans i kanterna. I grenarna hängde man äpplen.

Här i trakten började man inte ha julgran förrän på 1890-talet. Det var en som stod på golvet och räckte upp till taket något så när. Man hade köpta julgransljus redan

ACC. N:R M. 10789:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

6.

då. Vidare var den klädd med pappers_karamehler, som man också började att sälja då och pappersgirlander, som man själv hade klippt ut.

Julhalm hade vi inte, som jag minns.

Med julbrasan var det inget annat särskilt, än att vissa personer merade sig i glöden kunna se vad som skulle hända i huset och familjen under det kommande året. Då fick man inte röra elden utan den skulle brinna ner och slockna ostörd. Då skulle man av de figurer, som bildades vid eldens nedfålnande kunna utläsa vad som skulle ske.

Julklappar är det först på de senaste åren, man börjat med. Men förr var det en del fattiga, som gingo och tiggde till jul. De skulle ha en kaka bröd, en bit fläsk och ett isterband. Knekten skulle ha julakost. Han skulle ha ett ljus, en kaka böd, ett isterband och en bit fläsk eller kött.

Vi barn skulle ha julhögar. Varje sådan bestod av bröd i olika figurer. Det var en gubbe, en gris, höna och ko. Desattes sedan upp på byrån mot ljusstakar eller dyligt, och fingo stå där till julen var slut, Då åt man upp dem. De bakades av vanlig deg.

Julaftons kväll fick man inte hänga något för fönstren eller rulla ner, utan vem som helst skulle kunna se in.

ACC. N:R M. 10789:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

7.

Till kvällsmat skulle man ha smörgåsbord med skinka, och då skulle den stora julosten skåras, därefter kom ~~VIKINGAR~~ lutfisk och till sist vit gröt. I gröten lades en böna eller mandel, och den av ungdommarna, som fick den, skulle bli gift under det kommande året. Rimma brukade vi inte. Bordet fick inte dukas av på julaftons kväll, ty på julnatten kommo de döda i familjen och hälsade på, och då skulle de kunna äta. En annan föreställning var att tomtarna kommo fram och ville ha mat på julnatten. På ~~ett~~ ställe hade man dukat av bordet julaftons kväll, men på natten blev där ett farligt gny och tassande.

Gick man ut och tittade in genom fönstret på julaftons kväll, så kunde man se om någon av de som voro inne i huset skulle dö under kommande år, ty då syntes han utan huvud.

Julnatten brände man alltid ljus hela natten, men varför är inte riktigt känt.